

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 keddnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kérésre visszadárja
 vagy megörösré nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Vallás és igazságszolgáltatás.

Irta: Dr. Diószegi Győző,
 borosjenői kir. járásbíró.

A hírlapok egy része hozsannával fogadta dr. Várady Zsigmond azon indítványát, hogy a polgári perrendtartás javaslatából hagyassék ki a tanukhoz felteendő kérdések közül az, hogy tanu, illetve fél milyen vallásu?

Bírói és általában jogászai szempontból érthetetlen ez örömmujongás. Az újjongók nem mondják meg őszintén, miért örülnek a különben igen jelentéktelen dolognak. Azt csak nem akarják elhíttetni komoly emberrel, pláne jogászokkal, hogy a vallásra vonatkozó kérdést azért intézik tanuhoz, hogy a bíró aszerint mérlegelje tanu vallomását, hogy milyen vallásu. Ez a szempont eddig sem gyakorolt a bíróra semmi befolyást a tanu szavahihetősége tekintetében. A tanuhoz intézendő ezen általános kérdések tisztán a tanu személyazonosságának megállapítására szolgálnak, mert sokszor hasonnevű egyének vannak, kiket valamilyen képen meg kell különböztetni egymástól. Ilyen általános kérdések legelseje a név

után nem is a vallás, hanem az életkor, azután jön csak a vallás, az pedig tagadhatatlan, hogy Magyarországon, ahol csak a bevett vallásfelekezetek száma is meghaladja a tizet, sőt egy-egy kis községben 5-6 vallásfelekezet képviselve van, a vallás fontos megkülönböztető jelleg. Ennek a megkülönböztető jellegnek akarnak most hadat izenni. Ez szinte komikus, olyan, mintha ágyuval akarnánk verebet lönni. Az ágyu nagyot szól, a veréb pedig elrepül. Ez a reform legkevesébe sem fog ártani a valásnak.

Épp ugy hadat izenhetnének például a nők az életkorra vonatkozó kérdésnek. Mint bíró gyakran tapasztaltam, hogy a nők milyen szemrehányó pillantással fogadják e kérdést: Hány éves? Szinte olvasható arcukról: »milyen udvariatlan bíró!« A legelőbb csak azt szeretné tudni, vajjon az eskü kiterjed-e az életkor bevallásra is?

De épp ugy mellőzendő volna a foglalkozásra vonatkozó kérdés, mert a bírónak mi köze ahhoz, hogy ki miből él? Sajnos, Magyarországon nagyon sokan szégyenlik a foglalkozásukat, aki nem hivatalnok, szégyenkezve vallja be iparát vagy más keresetágát.

A vallási kérdés feltevése tehát csak azokra kellemetlen, akik szégyellik vallásukat. Ilyenek pedig azt hiszem, kevesen vannak. Aki pedig vallását szégyelli, hagyja el s válasszon olyat, amelyre büszke.

Ily módon tehát hadat izenhetnének a tanu személyiségét érdeklő bármely kérdés feltételének, vagy pedig gyanúsításuk meg a bírót, hogy a tanu vallását abból a szempontból kívánja mérlegelni, hogy hány éves, mi a foglalkozása, hol született és hol lakik? Milyen a családi állapota, nős-e vagy nőtlen, avagy özvegy?

Megengedem, hogy egyvallásu országban, mint pl. Franciaország vagy Egyiptom, felesleges e kérdés feltevése, de nálunk mégis megkülönböztető jelleg.

De eltekintve ettől, a bírónak más szempontból is tudnia kell a tanu vallását, mert az eskü némi részben még a polgári perrendtartás javaslatában is megtartotta vallási jellegét és a tanuak vallására hivatkozással, joga van az eskü letételét fogadalommal pótolni, tehát a vallás itt is szerepet játszik.

Sokan az eskünek megmaradt csekély vallási jellegét is el akarnák törölni.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Történet gazdátlan kutyáról.

— Hjalmar Söderberg. —

Meghalt az eb gazdája s mikor eltemették, senki sem törődött a kutyájával. A szegény pára sokáig bándzkodott a gazdája után, de nem fekdtt le sirjára, hogy éhen pusztuljon rajta; ugy lehet azért, mert mint a maga fajtájú fiatal virgoc kutyákban, több volt benne az életkedv, mint a szomorúság.

Kétféle kutya van a világon: az egyik félelének van gazdája, a másik féle gazdátlan. Más különbség nincs köztük s a gazdátlan kutyának épp oly jól mehet sora, mint a másiknak. A különbséget máshol kell keresni köztük. A kutyának az ember a gondviselése. A kutyának az életrendeltetése, hogy szót fogadjon valakinek, kövesse őt mindenüvé és bizzék benne. De ha sokáig kóborol gazdátlanul, ha összetalálkozik a többi kutyával, elcsen itt is, ott is egy-egy csontot és marakodik a koncert, akkor persze a kutyából is kivesznek ezek az érzések; de ha meghallja gazdájának füttyentését, egyszerre a régi lesz ismét, otthagyja a koncert, otthagyja a cimboráit és rohan a gazdája után.

A mi ebünk, mint említettem, sokáig buslakodott a gazdája után a nélkül, hogy tudta

volna, hol pihen. De lassan-lassan kezdte mégis feladni, mert nem volt semmi, a mi emlékeztette reá. Nem ragaszkodott már az utcához sem, melyben gazdája lakott s napesti kóborolt, szaladgált és kergetőzött a többi kutyával.

Csak hogy azoknak mégis más életük volt, mint neki. Néha-néha, midőn együtt száguldott velük a mezőn, éles füttyező hasította át a levegőt s ilyenkor csak azon vette észre magát, hogy egy perc alatt magára maradt, a pajtásai vagy elszéledtek mellőle, mint a fergeteg. Fülelni kezdett és szimatolt, hogy talán neki szól a füttyentés. De később már arra sem gondolt. Arról is megfeledkezett már, hogy valaha gazdája is volt. Ugy élt, mintha kóbor kutyának született volna, lopott a vásáron, lopott itt, is, ott is valamit, a miért nem egyszer kegyetlenül meg is verték, de ő lassan-lassan már megszokta azt is. Összebarátkozott a többi kóbor kutyával s baj nélkül élt a világon. A cimboráit egyszer ő harapdálta össze, mások meg azok őt. Az unalmat nem ismerte. Napvirradtától fogva ott kószált az utcákon, s ha összetalálkozott egy másik kutyával, hamarosan barátságot kötött vele. M kor már nagyon unatkozott, a macskákat hajszolta nagy kedvteléssel.

Igy múltak el napjai és évei. Vén kutya lett belőle, a bundája megkopott. Egy este nagyon elhagyottnak érezte magát. Hideg, borongós este volt, s ő egész nap az utcán csatangolt s fázott. Céltalanul barangolt utcáról-utcára,

meg-megrázta megszurkult, megvedlett bundáját, jobbra-balra nézett, hogy nem találkozik-e valamelyik cimborájával. Aztán kiment a tarlófődekre. Ott összetalálkozott egy másik kutyával, aztán egy harmadikkal is. Azok virgoc, fiatal ebek voltak, s a vén kutyának jólesett, hogy vidám társaságba keveredett. De ő maga sehogy sem tudott felvidulni. Bőrig ázott.

Most birtelen füttyező hasította át a levegőt élesen, vontatottan. A két fiatal eb fölne-szelt, hogy nem őket hívják e?

Egyszerre a vén eb is neszelni kezdett, mintha ismert füttyezőt hallana a messzeségből. A hívogató füttyentés élesen megisméltődött. A vén eb csak nekiiramodott és veszettül száguldva törtetett át a tarlófődekekre.

Semmi kétség, a gazdája hivta!

De hol keresse? Mikor s hol látta utoljára? Tegnap vagy tegnapelőtt? Megállt és hallgatódzott. Szemügyre vette az arra haladókat, de senki sem akarta megismerni. Az utcasarkon egy percre megállt, azután megint tovább rohant. S mikor belefáradt a sok futásba, leült egy kőrákás mellé és keservesen vonítani kezdett.

Láttatok-e már valaha ily kivert, gazdátlan ebet, a mint fejét a nyaka közé kapja és vonit órák hosszáig? A többi eb ijedten sompolyog el mellőle, behuzza farkát s csak messziről néz vissza-vissza reá. Mert még ők sem segíthetnek baján az árvának...

Haas Fülöp és Fiai

Nagyvárad cs. és kir. szab. szőnyeg és
 :: butorszövet gyárosok, ::

== magyar királyi udvari szállítók ==
 Rákóczi-ut, Rimanóczy-palota.

Az őszi idény megérkezésével a t. c. közönség szives figyelmébe ajánljuk most érkezett szőnyegek, butorszövetek, ablakvédők, utazótakarók, függönyök, asztalterítők, stb.

Valódi keleti szőnyegek, perzsa, indus és smyrna minőségben

igen jutányos áron. Nagy választékban raktárunkon a „Haas“-féle Agra és csomózott szőnyegek legjobbaknak vannak elismerve. Varrott paplanokban, gyapjutakarókban, lópokrócokban nagy raktár.
 Szabott árak.

Ma már az eskü sulypontja a törvény szelleme szerint nem a vallási meggyőződésben és istenfélelemben, hanem a büntetési szankcióban rejlik. Nem akarok e helyen e kérdéssel bővebben foglalkozni, csak megemlítem, hogy mi bírák nap mint tapasztaljuk, mily szomorú állapotba jutottunk eme legfőbb bizonyítási eszközzel, a tanuvallomással. Egész vidékek vannak, hol nem tartják szégyennek a hamis esküt, mert nincs az esküben semmi ünnepélyesség, a büntetéstől való félelem pedig a legkisebb gondot okoz, mert a tanu nagyon jól tudja, hogy ha nem lehet az ellenkezőt bizonyítani, őt hamis tanuzásért sem lehet elítélni, mert a tanuk és a felek egyaránt szavahihetetlenek. És ki is mondják nyíltan, hogy a mai esküt nem tekintik semminek.

Akik tehát hadat izennek az igazságszolgáltatásban a vallásosságnak, tessék azt valami mással pótolni. Addig, míg a nép odanevelve niacs, hogy a becsületszóba és kézadásba teljesen meg lehet bízni, addig ne romboljuk le a nélkülözhetetlen garanciákat.

De sajnos sokan vannak, akiknek elébbvaló a tekintély és valláselleni harc az igazságszolgáltatás legkomolyabb érdekénél, kik boldogok, ha a küzdelem terén egy hajszálnival is előbbre jutottak, nem törődve a nagyobb kárral, a mit csekélyke diadalukkal más részről okoznak.

Ilyen hajszál ez a vallási kérdés elhagyása is.

A hosszú-pályii petíció a Kurián.

A Kuria két választási tanácsa tegnap kezdte tárgyalni a *hosszupályii* és a *dévai* mandátumok ellen beadott petíciókat. Déván *Barcsay Andor* Justh-párti képviselő mandátumát támadta meg a kisebbségben maradt *Hollaky* munkapárti jelölt pártja. A petíció szerint *Tolnay Lajos* dévai ügyvéd, mint választási elnök türte, hogy a csendőrség a munkapárti választókat inzultálja. Ezenkívül a petíció etetéssel és itatással vádolja a győztes pártot és elmondja, hogy *Barcsay* a választás előtt 8-10 nappal *Gubás Mihály* görög-katolikus lelkésznek 200 koronát és egyéb kedvezményeket ígért a támogatásért. A tárgyaláson *Sebestyén Mihály* kuriai bíró elnökölt, *Barcsay* megbízásából *Aigner Adolf* jelent meg, *Tolnay Lajos* dr. *Fekete Károly* védte. A benyújtott alaki kifogásokat elutasítván, *Tetelényi Armin*, a petíció benyújtója különösen a megvesztegetett görög-katolikus lelkész ügye miatt kérte a választás megsemmisítését.

A Kuria második tanácsa *Zachár Emil* elnöklésével a *hosszupályii* petíciót tárgyalta. A kisebbségben maradt *Fisch Ernő* Justh-párti választói kérték *Beóthy László* mandátumának megsemmisítését vesztegetés, etetés, itatás és *Fisch Ernő*nek megválasztott képviselővé való kimondását. A tárgyalás elején a választást védők nevében dr. *Fekete Károly* ellenpetíciót nyújtott be. A tanács az ellenpetíció áttanulmányozása végett a tárgyalást november 20-ikére halasztotta.

A magyar delegáció ülése. A magyar delegáció tegnap délután 5 órakor tartotta első plenáris ülését.

Láng Lajos elnök először bejelenti, hogy a horvát delegátusok távol maradtak, ezért javasolja, hogy új delegátusokat hívjanak be.

Apponyi Albert hozzászólása után a delegáció elutadja elnök indítványát.

Ezután *Hegedűs Loránt* előadó ismerteti a hadügyi költségvetést.

Mezősny Béla kétségbevonja a kormány jóhiszeműségét a készfizetések körül. Frivol játéknak tartja az egészet.

Tisza István gróf: Ez erkölcsi színvakság.

Tisza később magyarázza szavait és kijelenti, hogy nem akarta sérteni *Mezősny*-t, csupán csak megróni azt az eljárását, hogy olyan dolgokat szelíztet, aminek tudomására államtitkár korában jutott.

Hozzászólott még a vitához *Sághy Gyula*. Ezután elnök az ülést bezárta.

A „Zászlónk“.

A »Nagyváradai Napló« a nagyszalontai hittanár »esetéből« kifolyólag az objektív igazság védelmére kelt s közben maga is megsértette az igazságot. Ez magában véve még nem baj. Megtörtént ez az emberiség legnagyobb szellemeivel is. De az már nem menthető hiba, ha valaki a tévedés föltárása után is konokul megátalkodik s tudatosan helyezkedik szembe az igazsággal.

En egyszerű tájékoztatásnak tekintettem a »Napló«-nak a »Zászlónk«-ra vonatkozó megjegyzését s elég naiv voltam azt hinni, hogy egy jóindulatu objektív felvilágosítást szívesen fogad. Ehelyett azt kellett tapasztalnom, hogy nyugodt hangú tárgyilagos soraimhoz az objektivitás félredobásával ki nem érdemelt személyes éltű sértéseket fűz. Ez utóbbiakra nem reflektálok. A lelkiismeretlenség vádját könnyű annak elviselni, aki önmaga s tanítványai előtt tiszta lelkiismerettel áll. Azt az objektivitást azonban, amelylyel a »Nagyváradai Napló« dolgozik, tegnapi cikke után nem hagyhatom szó nélkül.

Furcsának találja a »N. N.« azt az abszolút határozottsággal hangoztatott kijelentésemet, hogy négy év alatt egyetlen felekezetieskedő cikket nem olvastam a »Zászlónk«-ban. Maga is beismeri pedig, hogy a lap felekezeti jellegét sem külseje, sem illusztrációi, sem dolgozatai nem árulják el s a megtekintésül küldött 1910. május 15-iki számban is »alig« talált valamelyes vallási vonatkozást s mégis arra a következtetésre jut, hogy a »Zászlónk« felekezeti elfogultságra oktat s ezért az iskolában nincs helye. Nincs helye annak a lapnak, amelyhez hasonló a »N. N.« a külföldi ifjúsági folyóiratok közt sem talált, jóllehet sokat átböngészett. Objektív következetesség ez? Az objektív igazságnak megfelelő lett volna, ha a »N. N.« idézi azokat a cikket a »Z.«-ből, amelyek felekezeti gyűlölséget szítanak az ifjúság között. E helyett csak annyit tud érv gyanánt felhozni, hogy a *Stephaneum* nyomja, a *Regnum Marianum* adja ki, katolikus pap szerkeszti, aki »igen művelt és talentumos író és utazó« s mindezekből, meg azokból, amiket a sorok között lehet olvasni, világos, hogy a lap az egyház és a klerikusok szócsöve, bigottságra, vallási fanatizmusra, ergo elfogultságra tanítja a gyermekeket s ezért az iskolából ki kell dobní. Objektivitás ez?

Még azt megengedi a »N. N.«, hogy neveljék a papok a róm. kath. gyermekeket a saját gondolkodásuk szerint, de ne az iskolában. Ellenben neveljék a szabadgondolkodók az ifjúságot valláskülönbség nélkül haza-, vallás- és társadalom-ellenes gondolkodásra az iskolában és az iskolán kívül egyaránt. Ezt követeli az objektív igazság. Nem szabad a kitűnően szerkesztett, tanulságos, az ifjúságot önműködésre nevelő »Zászlónk«-at az iskola falai között osztogatni, mert katolikus pap szerkeszti; ellenben az ifjúság kötelező olvasmányává kellene tenni a »Huszadik Század«-ot, a »Világ«-ot és a »N.

N.«-t, mert ezek a haza, vallás, erkölcs, igazság fogalmait már rég elavult társaikkal egyetemben ki akarják ölni az ifjúság szívéből-lelkéből s az igazi felvilágosultság, objektivitás, tolerancia magaslatára emelik.

S ha mindezek tetejébe azt hiszi a »N. N.« hogy négy év alatt csak egyetlen egy nem katolikus diákomra is ráoktrojáltam a »Zászlónk«-at, az objektív igazság megállapítása végett bármikor rendelkezésére bocsáthatom azoknak a névsorát, akik nem katolikus létükre igeus saját jóvoltukból és szüleik tudtával s beleegyezésével veszik a »Zászlónk«-at, mert jónak találják. A lelkiismeretlenség vádját pedig szívesen fogom hordozni ezután is, ha csak azzal vivtam ki, hogy a vallás-erkölcsi alapon álló »Zászlónk«-at terjesztem a tanítványaim körében. Mert a középiskolai nevelés és oktatás országvs törvényekkel a vallás-erkölcsi alapra van fektetve s minden lelkiismeretes tanárnak kötelessége ily irányú nevelést adni tanítványainak. Ez kegyes dolog! Ezzel illik s lehet büszkélkedni.

Kovács F. Kandid
prem. főgimn. tanár.

E tárgyra vonatkozólag vettük még a következőket:

Vigasz a »kesergő Naplónak«.

Ugy látszik, hogy a »Naplónak« nagy és mélyen érző szíve van, elfér benne a nagyszalontai, nagyváradai főgimnázium és főreáliskola és a községi polgári fiu iskola legbensőbb ügye egyaránt. Sokaknak nagy fájdalom és szívbéli szomorúságot okoz az igazság föl nem találása, vagy a megismert, feltalált igazságtól való eltérés. Vannak, sajnos sokan, légió a nevük, kiknek az igazság rendjének fennállása okoz kimondhatatlan fájdalmat és keserűséget és ezt vagy írásban, vagy szavakban öntik ki. Így tesz a »Napló« is, objektivitást követel másoktól föltétlen az igazságban, de ő jó maga a subjektív igazság keresésének rendületlen híve, csak az az igazság, amit ő annak tart, annak ismer. — Ő hirdeti az objektív igazságot és mások tartják szem előtt.

Farizeusi botránykozását fejezi ki atelett, hogy papi, állami és községi iskolákban, hogy merészelnek kimondottan klerikális ifjúsági folyóiratot terjeszteni a róm. kath. hitoktatók, amilyen a »Zászlónk« című ifjúsági folyóirat is, melynek legnagyobb bűne az a »Naplónak« subjektív igazmondása szerint, hogy merik *Szent István* országában a *Szent István-Társulat* által nyomtatni és még hozzá a *Regnum Marianum* kétemeletes fényes palotájában kiadni.

Ezek után pedig elmondja a »Napló«, itt már véletlenül az objektív igazságok mesgyéjére tévedt, szinte érthetetlenül:

— Kitűnően csinálják; ehhez hasonló folyóiratot sem a német, sem a francia folyóiratok között nem találhatunk, pedig át böngészünk egynéhányat.

Regényei, ismeretterjesztő cikkei (tehát nem mártja a szerkesztője a pennáját minden szónál a szentelt vízbe, ugy-e bár?) ifjúsági feladatai végtelenül ügyesen interpretálják akár a sorok között, akár a tendenciával a klerikalizmus eszméit.

Igazán hálás köszönettel tartozunk a »Naplónak« ezért a gyönyörű elismerő kritikájáért. Csak még a rendkívüli olcsó árát (2 korona egész évre!) felejtette el hozzá tenni a *Napló* a kitűnő kritikához és így rendkívül frappáns előfizetési felhívó szöveget lenne az ifjúsághoz. Ezek után azt várná az ember, legalább is a logika szabályainak értelmében, hogy a »Napló« legfelsőbb elismerését fejezze ki mindazon iskolák felett, hol a kitűnően szerkesztett páratlan folyóiratot olvassa az ifjúság.

De a *Napló* logikai észjárása halálugrást csinál. Kificamítja a logikai szabályokat, nem veszi észre, hogy mikor a fent idézett gyönyörű kritikát mondja, az objektív igazság mesgyéjén áll és minden komolyabb lelkiismeretfurdalás nélkül, hogy mi lesz a logikus

összefüggésből, átsap a subjectiv igazság (ha van ilyen) utvesztőjébe és felteszi a kérdést: — Hogy jön a Zászlónk az állami főreáliskolába?

És ami egyenesen felháborító: hogy jön a Zászlónk a nagyváradi közszépi polgári iskolába.

En, mint ez iskola alulirott róm. kath. hitoktatója, csak röviden felelek erre a kérdésre, egyszerűen azon szép dicsérő, elismerő kritika miatt, melyet volt szives a »Napló« elmondani.

Ezzel megadtam a feleletet. De most, ha megengedi a »Napló«, én is leszek bátor feltenni egy igen fontos kérdést: Vajjon hogyan lehetséges, hogy elemi iskolákban a protestáns hitoktató és tanító minden fiúnak és leánynak krajcárjával osztogatja a Téli Ujság című képes lapot Csécsitől, mely nem a pozitív hitnek szócsöve, mert ennek örvendenék, hanem a katolikus intézmények, gyónás, búcsú, szentek tisztelete stb. fanatikus gyűlölet szócsöve. Ez ellen nincs semmi kifogása a »Naplónak.« Sőt még védelmébe veszi a mérges kigyót és mellette melengeti. A Világ, Huszadik Század, Balog Tuta regényének olvasásán miért nem fejezte ki legalább farizeusi botránykozását?

A subjectiv igazság érdekében felcsap a Napló profétának és kimondja: »Hogy lesz idő, amikor az iskola falai közül ki is fog repülni a klerikális Zászló (értsd utána a hitoktatót is) és akkor eljön az a boldog idő, amikor a tanító a tanulókat megfogja dicsérni, amiért a vasárnap szent mise helyett a szomszéd kertben gyümölcsöt lopott, amíg, aki kötelességét teljesítette, szent misét hallgatott, azt bigottnak, sötéteknak, klerikális rabszolga és más efféle diszítő jelzőkkel halmozta el, mint történt valóban ez Franciaországban egy iskolában.

Egytorma mértékkel mérjünk. Ezentul az összes váradi róm. kath. hitoktatók tanév elején a Naplónak fogják beküldeni a hitan könyvet és a segéd könyveket cenzúra végett. Jó lesz?

Fiat justitia, et pereat mundus?

Gálfy Sándor,
polg. isk. r. k. hittanár.

Tanár-kongresszus.

A középiskolai tanárok kongresszusának küldöttsége ma délután megjelent gróf Zichy János közoktatásiügyi miniszternél, majd Berzeviczy Albertnél, a képviselőház elnökénél, hogy átadja nekik, mint a kormány és országgyűlés képviselőinek a tanárság kívánalmait tartalmazó memorandumot. Ismeretesek ezek a kívánások és a tanárság szokatlan reménységgel és lelkesedéssel vonult fel a város legforgalmasabb utcáin a minisztérium elé, hogy meghallja reájuk az illetékes faktorok véleményét.

Tizenkét óra után fogadta a kultuszminiszter a küldöttséget.

Négyessy László volt a küldöttség szónokája. Ismertette a kongresszus határozatait. Nyíltan fordulnak a kormányhoz, mert létezőküröl van szó és nem a keserűséggel, hanem érvekkel akarják meggyőzni a minisztert.

Gróf Zichy János válaszában kijelentette, hogy az állam anyagi helyzete miatt nem teljesíthette eddig a tanárság érdekeit.

— Kérem, — szöjt a miniszter — én nem a népszerűséget keresem. A legnagyobb erőfeszítembe kerül, hogy a kérdést úgy oldjam meg, amint tervbe vettem. Az állam pénzügyi helyzete vis major, amellyel számolni kell. De nem akarom a remény minden útját elzárni, s azon leszek, hogy a pénzügyminiszterrel együtt, lehetőleg az Önök óhajai szerint oldjam meg a kérdést. Súlyt helyezek a jövőben is az Önök bizalmára.

A kongresszus délután folytatta tanácskozásait.

Szabó Dezső, a tarthatatlan állapotokra való tekintettel felveti a kultuszstrájk kérdését. Aodig nem lesz a tanárság baja orvosolva, míg azt ki nem vívják. Erre pedig csak egy alkalmas fegyver van: a sztrájk.

A tanárság azonban az indítványt elvetette.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Holnap, csütörtökön délután tartja Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága novemberi közgyűlését.

A tárgysorozat szerint a közgyűlés érdekessnek és élénknek ígérkezik, mert egész csapat nagyfontosságú ügy kerül ezuttal tárgyalásra.

Mindjárt a polgármesteri jelentés után bemutatja a polgármester a belügyminiszter leiratát a csendőriszkola véglegesítéséről. Megalakítják a központi választmányt, kitzük a városatyá választásokat.

Megalakítják továbbá a számonkérőszéket.

Bizonyára lesznek felszólalások a székesfővárosnak a drágaság ügyében pártolás céljából küldött feliratánál.

Ugyancsak most kerül szönyegre dr. Kurländer Ede oly irányu indítványa, hogy a város vegye meg a Püspök- és Félix-fürdőket.

Előreláthatólag két vagy három napig tart a közgyűlés, melynek tárgysorozata a következő:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.
2. A m. kir. belügyminiszter leirata a m. kir. csendőraltszti iskola véglegesítése tárgyában.
3. A m. kir. belügyminiszter leirata a központi választmány megalakítása tárgyában.
4. A polgármester a bíráli választmány által megállapított és az 1911. évre érvényes legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzékét beterjeszti s ezzel kapcsolatos javaslata az 1910. év végével a törvényhatóság kebeléből kilépő bizottsági tagok választása iránt.
5. A polgármester előterjesztése az 1910. év végével a közigazgatási bizottság kebeléből kilépő bizottsági tagok választása iránt.
6. A polgármester előterjesztése az 1910. év végével a közigazgatási bizottság kebeléből kilépő közigazgatási bizottsági tagok választása kitzzése tárgyában.
7. Pács sz. kir. város közönségének a magyar királyi kormányhoz intézett s az osztrák-magyar bank által a városok hitel igénye kiegészítése tárgyában kelt felirata.
8. Budapest székes fővárosnak a husrágaság enyhítése tárgyában a magyar királyi kormányhoz intézett felirata.
9. Tanács a törvényhatósági közutak 1911—12. évi költség-előirányzatát beterjeszti.
10. A tanács előterjesztése a munkás lakások építése tárgyában.
11. A tanács előterjesztése Steiner József és társai által Nagyváradon felállítani tervezett gipsz-gyár tárgyában beadott kérvényre.
12. A tanács a köztisztasági szabályrendeletet beterjeszti.
13. A tanács a felső gyaloghidnál építendő vámház tervét és költségvetését beterjeszti.
14. A tanács előterjesztése a Páris-patak szabályozása tárgyában hozott közgyűlési határozat módosítása iránt.
15. A tanács előterjesztése a városi villamosmű költségvetésében új fogyasztók csatlakozása folytán szükségessé vált póthitel engedélyezése iránt.
16. A tanács előterjesztése Engel és Balázs kövezési vállalkozók által a vállalati szerződés alóli felmentése tárgyában beadott kérvényre.
17. A tanács előterjesztése a Schlauch-téri és Bémer-téri illemhely felállítására tárgyában.
18. A tanács előterjesztése az ágost. ev. egyház által járadékköltség leírása iránt beadott kérvényre.
19. A tanács előterjesztése özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné által gyűjtött összegből a városi árvaháznál létesítette alapítványok alapító oklevele tárgyában kelt miniszteri leiratra.
20. Dr. Kurländer Ede thb. tag indítványa a Püspök és Félix fürdők megvétele iránt.
21. A tanács Faludi Miksával a füzési fatelep bérletére kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.
22. A tanács a Bazárberház bérletére kötött

szerződést jóváhagyás végett beterjeszti. 23—33. Köztérvéti ügyek. 34. A tanács Umlauf Antal bécsi lakosnak Nagyvárad város kötelékébe leendő felvétele tárgyában beadott kérvényét pártolólág beterjeszti. 35. A közigazgatási bizottság folyó év első feléről szóló jelentését beterjeszti. 36. A városi tanács előterjesztése a szeszfogyasztási adópótlék házilág leendő kezelésének kötelérő elvállalása tárgyában. 37—38. Fizetési előleg, szabadságidő iránti kérvények, személyi ügyek.

A banktárgyalások befejezése. A két szakelőadó, Papp és Teleszky államtitkárok, valamint Wimmer osztályfőnök és lovag Thaa udvari tanácsos — mint a »Bud. Tud.« Bécsből jelenti — ma is folytatták tárgyalásaikat a bankszabadság meghosszabbítására és a készfizetések fölvétele dolgában. Az eddigi tárgyalások a két kormány előzetes megállapodása alapján simán folytak s a két pénzügyminiszter újabb beavatkozására nem vált szükségessé. A tárgyalások előreláthatólag ma vagy holnap befejeződnek és ezután megtörténik a megegyezésnek az Osztrák-magyar bankkal való véglegesítése.

A repülés bemutatása Nagyváradon.

Még a nyár folyamán, mindjárt a budapesti repülőversenyek után több vállalkozó jelentkezett Nagyvárad városánál, hogy adjon engedélyt a legújabb technikai vívmány, a repülőgép gyakorlati bemutatására. A városi tanács meg is adta az engedélyt, de ezeknek a vállalkozóknak bejelentése nem volt komoly s így a nagyváradi repülőnap egészen elmaradt. Emléklül maradt az egyik vállalkozótól a városi pénztárban ezer korona, amelyet biztosítékul letett.

Már lemondunk róla, hogy Nagyvárad város közönségének egyhamar alkalma legyen a repülés látványosságához s most jelentkezett egy komoly vállalkozó, aki éppen a napokban Debrecenben mutatta be a repülést két ízben is, teljes sikerrel.

Letzter József debreceni udvari fényképész G. W. Hamel angol aviatikussal két vasárnap tartott repülő mutatványt Debrecenben s az ottani sikeren felbuzdulva, most Nagyváradon is fel akar szállani.

Letzter József tegnap adta be kérvényét Nagyvárad város tanácsához, amelyben engedélyt kér, hogy a Bónai-kuti nagygyakorlótéren a jövő vasárnap, november hó 13-án, rosz idő esetén pedig másnap, november 14-én G. W. Hamel angol aviatikus bemutatassa a repülést.

Kötelezi magát, hogy a városi tanács által kikötött rendszabályokat pontosan megtartja s a rendőri díjakat előre lefizeti; a repülő gyakorlatokra megjelenő közönséget életre és balesetre biztosítja s a kötvényt erre nézve előre bemutatja.

A repülésnél a legújabb típusú 50 lóerős Bleriot Gron motorral ellátott verseny monoplánt használja, amelylyel Debrecenben két nap többször felszállott s a melylyel Páris fellett körülrepült.

Közli a helyárakat is, amely szerint egy páholy ülés 10 korona, I. rendű ülőhely 6 kor., II. rendű ülőhely 3 kor., állóhely 2 és 1 korona lenne.

Kéri azt is, hogy a repülés alkalmával az ő engedélye nélkül senki semmit se árulhasson.

A vállalkozó már ki is eszközölte a katonai parancsnokságtól a nagygyakorlótér használatát a repülés céljaira. Tegnap már meg is érkezett a nagyvárad cs. és kir. állomásparancsnokság átirata Nagyvárad városához, amelyben tudatja, hogy Letzter Józsefnek a f. hó 13-án vagy esetleg 14-én megtartandó repülőversenyre a nagygyakorlótér átengedi.

Azt hisszük, hogy a városi tanács készséggel megadja az engedélyt a repülés bemutatására, annál inkább, mert a ritka alkalomra bizonyára sokan jönnek be a vidékről is Nagyváradra s ez által a városnak is, bár közvetve, nem megvetendő haszna lesz.

Csak kár, hogy ilyen későn vesz tudomást a vidéki közönség a nagyvárad repülőnapról, mikor alig 3—4 nap választ még el bennünket a ritka látványosságtól.

Az osztrák delegáció ülése. Az osztrák delegáció ma délelőtti teljes ülés tartott amelynek napirendjén a külügyminisztérium költségvetése volt.

A bécsi polgármester a Náthán-ügyről. Vasárnap délután a bécsi katolikusok nagygyűlést tartottak a városházán és tiltakoztak Nathan római polgármesternek a Szent-székről mondott beszéde ellen. A gyűlésen beszédet mondott Porzer bécsi alpolgármester is és a történelem szegényoltjának nevezte Róma bevételét és az olasz királyság megalakítását. A liberális bécsi lapok persze erősen támadják e miatt Porzert és helytelenítik, hogy egy oly előkelő hivatali személy, mint Bécs alpolgármestere, a monarchiával jelenleg szövetségben élő olasz királyság ellen ilyen támadást intézett. *Seitz* szociáldemokrata delegátus bejelentette, hogy az osztrák delegáció ülésén interpellálni fog Porzer beszéde miatt és meg fogja kérdezni Aehrenthal külügyminisztert, hogy milyen állást foglal el Bécs alpolgármesterének nyilatkozatával szemben.

UJDONSÁGOK.

A X. Katolikus Nagygyűlés.

Megjelent már a X. katolikus nagygyűlés részletes programja; ez a program a maga gazdagságával és változatosságával igazán méltó folytatása az eddigi nagygyűléseknek. A nagygyűlésnek mintegy praeludiuma lesz szombaton, nov. 12-én a kongregációk összejövetele este 7 órakor a VIII., Horánszky-u. 22. sz. a. levő nagyteremben.

Vasárnap, 13-án d. e. 8 órakor a kongreganisták közös szent áldozása a Szent István-bazilikában. D. e. 9 órakor a Veni Sancte a belvárosi plébánia-templomban. D. e. 11 órakor I. nyilvános ülés. D. u. 3 órakor a Kath. Népszövetség közgyűlése, mely előrelátható nagy arányai miatt három helyre szétoszolva fog megtartani. Az egyiknek, a Császárfürdőben megtartandónak szónokai közt szerepel *Lányi József* tinnini püspök, nagyvárad kanonok is.

Este 6 órakor kongregációi diszgyűlés a Katolikus Kör nagytermében 8 órakor a kongreganisták vacsorája a Katolikus Körben.

Hétfőn, nov. 14-én különböző országos egyesületek gyűlései. D. u. 3 órakor szakosztályi ülések. D. u. 5 órakor II. nyilvános ülés. Szónokok: gróf *Vay Péter*, *Rakovszky István*, dr. *Giesswein Sándor*, dr. *Prohászka Ottokár*.

Kedden, nov. 15-én d. e. szakosztályi ülés.

Délután fél 5 órakor III. nyilvános ülés a Vigadó nagytermében. Szónokok: dr. *Krüger Aladár*, P. *Buttykay Antal*, gróf *Majláth Gusztáv Károly*. Este 8 órakor ünnepi lakoma a Kath. Kör disztermében.

Nagyváradról eddig harmincan jelentkeztek résztvenni a nagygyűlésen, mely arányaiban minden eddigi nagygyűlést meghalad.

* A Katolikus Kör vetítő estélye.

Nagy közönség jelenlétében tartotta meg tegnap a Katolikus Kör első vetítő estélyét. Előadó dr. *Némethy Gyula* volt, aki rajnai utjáról számolt be rendkívül vonzó előadásban. A vetített képek, melyek az előadást illusztrálták, egytől-egyik művészi kivitelűek voltak. A közönség Némethyt élvezetes és tanulságos előadásáért zajos tapsokkal ünnepelte. Utána *Fazekas Alajos* művészi hegedűjátékában gyönyörködött a közönség; a sikerült zongorakiséret *Resch Mihályt* dicsérte. Némethy előadását megelőzőleg pedig *Katona Károly* pompás cimbalomjátéka keltett nagy tetszést. Ugy *Fazekas Alajosban*, mint *Katona Károlyban*, akik a városi zeneiskola tanárai, a közönségnek igen tehetséges és alaposan képzett, hivatásos zenészeket volt alkalma megismerni. Az első vetítő estélyes sikere záloga az idei egész vetítő sorozat előrelátható nagy sikerének is; dacára annak, hogy a vetítő gépet az olvasó terembe helyezték el s így a nagyteremben jelentékeny hely felszabadult, a terem zsufolásig megtelt közönséggel. — A legközelebbi alkalommal dr. *Pataky Arnold* kezdi meg keleti utazásának ismertetését Egyiptommal.

* **Püspöki konferencia.** *Vassary* Kolos bibornok-hercegprímás az országos katolikus nagygyűlést megelőzőleg, a püspöki kar tagjait november 12-ére, szombat délelőtti 10 órára püspöki tanácskozássra hívta egybe. A konferencián a hercegprímás fog elnökölni és azon a nyár folyamán felhalmozódott folyóügyek kerülnek tárgyalás alá.

* **A főudvarmester fia és a főhercegnő.** Érdekes eljegyzés híre érkezik Bécsből. Udvari körökben beszélik, hogy Montenuovo herceg főudvarmester fia legközelebb egy főhercegnőt fog eljegyezni. A főudvarmester tudvalevőleg egyenes leszármazottja *Mária Lujának*, I. Napoleon feleségének.

* **Baleset a vadászaton.** Sajnálatos baleset történt vasárnap a vámospércsi körvadászatban, amelyre Hajdu és Bihar megye vadászurai, valamint Nagyváradról is többen voltak hivatalosak. *Harczarik Géza* vámospércsi földbirtokos, volt gyógyszerész, a mostani főbíró szervezte a vadászatot s ő járt ezen a vadászatban szerencsétlenül. Vadra szomjasan haladtak a vadászok, mikor egyszerre váratlanul és véletlenül fegyver dörent el s a sörétek özöne a *Harczarik Géza* tarkójába furódott. A vadászatot nyomban lefújták s az éppen jelenlevő dr. *Fráter Imre*, a biharmegyei közkörház igazgató főorvosa részesítette első segélyben a megsérült főbíró, akit az első vonattal bevitték Debrecenbe. *Harczarikot* elkísérték: *Fráter Imre* dr., *Siket Tarján* posta- és táviróigazgató, *Beke László* és *Szűcs vármegyei* iktató. A debreceni közkörházban *Harczarik* sebeit kimoszták s azután átvitték dr. *Láng Sándor* Kossuth-utcai szanatóriumába, ahol *Láng* dr. kiszedte a söréteket. A beteg főbíró sérülése aggodalomra nem ad okot.

* **Gyűjtés a Tanítók Házára.** Az építendő biharmegyei tanítók árvaházára a város összes iskoláiban gyűjtést rendeznek. A főgimnázium tanuló-ijúsága 80 K. 45 f., az újvárosi állami iskola növendékei 84 K. 63 fillért, végül az ör-utcai községi elemi fiúiskola tanulói 138 korona 11 fillért szolgáltatnak be az egyesület pénztárába, amiért ez uton is hálás köszönetet mond az egyesület vezetősége.

* **Előkészületek a jövő évi sorozásra.** Nagyvárad város katonagyosztálya már megtette az előkészületeket az 1911. évi általános sorozásra. Ezuton is felhívja az 1888-ban, 1889-ben és 1890-ben született nagyvárad, valamint az itt lakó idegen illetőségű hadköteleseket, hogy november hó folyamán a városi katonagyosztálynál jelenkezzenek s pontos lakcímket adják be.

* **A rendőrök és tűzoltók fizetés-emelése.** *Gerő* Ármin főkapitány beadványt intézett a városi tanácshoz, amelyben a tagadhatatlanul rosszul fizetett rendőrszolgálat és városi tűzoltók fizetésének felemelését kéri. A tanács kikérte a fedezet tekintetében a főszámvevő véleményét, amely szerint a rendőrség fizetésének a főkapitány által kért felemelése 16610 korona, a tűzoltók fizetésének felemelése pedig 4540 korona, tehát összesen 21150 korona több kiadást igényelne. Jelenti egyben a főszámvevő, hogy ezen összeget már beállította a város jövő évi költségvetésébe.

* **Az első balatoni gyermekszanatórium.** A gyermekszanatórium tanács gróf *Zichy János* vallás- és közoktatásügyi miniszter elnöke alatt tartott ülésében megállapodott abban, hogy az első balatoni gyermekszanatóriumot Balatonalmádiban építi fel a veszprémi káptalan által felajánlott telken. Az építkezés *Hoepfner Guidó* műépítész utján már folyamatba is tétetett és nyárára már üzembe kerül az első balatoni gyermekszanatórium, amelyet nemeslelkű alapítói azon irgalmas feladatok szolgálatába bocsátanak, hogy enyhítsen azon szegény, senyedő beteg kisdedek fájdalomain, akik most ezer- és ezerszámra kellő ápolás hiányában elpusztulnak. Meltányolta a Pénzügyminiszter ur is a balatoni gyermekszanatórium mielőbbi létesítését azzal, hogy a balatonalmádi gyermekszanatórium céljaira tárgysorsjátékot engedélyezett. A sorsjegyek darabonként egy koronáért árusítatnak és megrendelhetők a Balatonalmádi Gyermekszanatórium sorsjáték irodájában Budapest, Corvin-tér 1. szám alatt.

* **Gyógyszerészek figyelmébe.** A cs. és kir. IV. hadtest hadbizottsága (Budapest) az 1911. évre szükséges gyógyszeranyag szállításának biztosítására pályázatot hirdet. *Pályázati határidő 1910. november hó 24.* A pályázatra vonatkozó fizetési feltételek a kamarai irodában a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól, d. u. 2 óráig megtekinthetők. Nagyvárad, 1910. november hó 6-án. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Huzella Gyula* kir. keresk. tan., elnök, dr. *Sarkadi Lajos* titkár.

* **Betörők Élesden.** Élesdi tudósítónk ismét betöréses lopásról ad hírt. Nevezetesen tegnap este *Zuckermann Mór* kereskedő üzletébe, mikor már a tulajdonos aludt, ismeretlen tettesek betörték és onnan a kassza felfeszítése után 360 kórpna készpénzt, valamint igen sok árut vittek el. A csendőrség a kora reggeli órákban megindította a nyomozást a tettesek kézrekerítése végett. Nagy a gyanu, hogy az eddig történt összes betöréseket egy szervezett banda követi el, melynek kézrekerítése végett nagy apparátussal dolgozik a csendőrség.

* **Tűz Pestere.** Nagy tűzlárma verte fel tegnap éjjel Pestere község lakosságát. Mint élesdi tudósítónk jelenti, *Gázse András* kigazda háza ismeretlen okokból kigyulladt s a tűz oly rohamosan terjedt, hogy pár perc alatt lángban állott a szomszédos istálló és szénakazal is. A ház, istálló és kazal teljesen elhamvad. A kár egy jésze megtérül mert az épületek biztosítva voltak.

* **A rendőrök és az állatvédelem.** Az állatvédelem időtámasza a rendőrség. No hogyha a rendőrségre fognak támaszkodni az állatvédők, akkor ugyanis kevés állatot mentenek meg a brutális kinzástól. (Vannak azonban kivételek is.) Meggyőződöttünk róla, hogy tegnapelőtt Uri-utcán a posta előtt egy hetyke sarkantyut pengető legény egy a járdán nagyon is békésen ülő kutyát a kardjával vert le onnan. A szegény kutya senkinek se volt utjába és gazdája szekerére vigyázott, de a rendőr az nem fért el, ahol más, öneki oldalba kellett verni a kardjával. Ja persze, honnan tudta volna meg az a szegény, talán falusi kutya, hogy most rendőr ment el a járdán, ha a kardjával nem hozta volna tudomására.

* **Mulatság Széplakon.** A margita-széplaki ifjúság jó sikerűnek ígérkező bállal egybekötött műkedvelői előadás rendezésén fáradozik. A műkedvelők a „Morgófenyők-pek-et” fogják adni. Az előadás jövedelmét jótékonycélra fogják adni.

* **Súlyos baleset** történt tegnap délelőtt az élesdi erdőipar vállalatnál. A vállalat egyik munkása, Kárczis János közúti közben a zuzó közelébe jutott. A zuzóból hatalmas ködarab pattant ki, mely a közelben lévő munkás arcába csapódott. A szerencsétlen ember összetört arccal, vértől borítva eszméletlenül rogyott össze. A súlyosan sérült embert beállították a kórházba.

* **Hol járt Berczelly?** Az érmihályfalvai járási irnok tudvalevőleg egy bizonyos ideig nem adta maga felől hírt, a megyén a legkülönbözőbb verziók keringtek felőle. Most hogy kézbesítették részére az áthelyezésről, szóló főispáni intézkedést, kiderült, hogy szegény Berczelly korántsem tűnt el, hanem beteg gyermeke mellett volt Miskolcon, ahonnan visszatérve, Érmihályfalván tüdőgyulladásba esett és nagybeteg fekszik még mindig. Ugyilátszik azonban, hogy felkeresésén nem nagyon fáradoztak és amikor a legelső hír jött, hogy nem találják, azonnal beszüntették a fizetését teljesen. Berczelly felesége, aki beteg férjét ápolja, emiatt levelet intézett Miskolczy Ferenc dr. főispánhoz. A levélben elmondja, hogy az alispán férjének még egy harmad fizetését is beszüntette, holott ezt nem lett volna szabad. Panaszodik a levélben Berczelly felesége amiatt is, hogy férje még mindig nem kapta meg a fejelemi választmány határozatát. A levélre a főispán azonnal elrendelte az ügy tisztázását.

Rendelés szerűen készült
női és gyermek ruhák.

ELŐNYEI

Kitűnő szabás
Első rangu munka
Divatos tartós kelmék
Jutányos árak
Nagy választék

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruháza
női és gyermek ruha szalónja.

Rákóczi-ut 3. sz.

x **Pénteken katonazene** a Lloyd kávéház fényesen berendezett teli kerthelyiségében. Folyó hó 11 én, a 101. gyalogezred teljes zenekara hangverseny. Ezenkívül bemutatásra kerülnek a következő pompás és sikereiben gazdag képek. — November hó 9 én. 1. Veronni Anna. 2. A Sziv. 3. Feneketlen herdó. 4. Szobor. 5. Parsev. Budapest. 6. Izgalmas boxpárba. 7. Kecsege fogadást köt. 8. A kínai császár temetése. Beléptidij nincs. Kezdete este 9 órakor. Kitűnő ételek, italok figyelmes főszolgálásáról gondoskodva van. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri mély tisztelettel Hartstein és Urtel kávéház tulajdonosok.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és kedvező árban

REICHARD - áruháza

czégnél kaphatók.

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt János-utca.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÁRSA férfiszabó.
Nagy Sándor-utca 1. szám.

Ostobaság!

Nem kell a gyermeket vattába burkolni.

- Rossz időben is ki kell mennie, nemcsak az iskolába, hanem játszani is. Hanem óvatosságnak kell azért lenni és ezért jó, ha a gyermek mindig magával visz néhány darab valódi Fay-féle sződeni ásvány-pasztillát. Akkor bizonyos, hogy a nyálkhatyák veszedelmes izgatását elhárítja, s a gyermeknek semmi baja sem történik. A hol gyermekek vannak, Fay valódi sződeni pasztillájának nem szabad hiányoznia. Minden idevágó üzletben kapható dobozunkint 1 kor. 25 fillérért.

Főképviselet Magyarország és Ausztria részére: W. Th. Guntzert, cs. és k. udv. szállító, Wien, IV-1. Grosse Neugasse 17.

x **Villamos osillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg Stern-nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol utálam. Terveket díjmentesen készíték. Raktáron tartok villamos és gáz lámpákat, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

TANÜGY.

Ahol iskolát építenek a tanítónők. A napokban megírtuk, hogy Sarkad községében Deákné Kovács Matild a polgári iskola felállítására folyótan munkakör nélkül maradt és a község kénytelen a tanítónőt minőn ellenszolgáltatás nélkül rendszeresen fizetni és lakással ellátni. A községet a vármegye már előzőleg kötelezte elemi iskola felállítására, ahol Deákné taníthatna is. Időközben azonban a református hitközség iskolát állított fel s így az új iskola felállítására törlődött, Deákné pedig ismét munka nélkül maradt és tovább is húzta a fizetését. Az ügy rendezését a község nem nagyon sürgette, míg most aztán a tanfelügyelő lépett közbe a tanítónő érdekében és kérte az iskola felállítását. A képviselő testület erre ismét elővette az ügy-t a legutóbbi ülésen. A képviselő testület egy része, hogy a tanítónő fizetését ne folyósítsa életfogytiglan, azt akarta, hogy emeljék fel a jelenlegi 1000 korona fizetését 1600 koronára oly feltétel mellett, hogy a tanítónő köteles lesz egy év leforgása alatt beadni a nyugdíjazás iránti kérelmét. Ezt a javaslatot azonban elvetették és úgy határoztak, hogy se nem emelik a fizetését, se pedig iskolát nem állítanak fel, hanem meghagyják a jelenlegi állapotot. A testület ezen határozatát azal indokolta, hogy évi 1000 korona fizetés folyósítása még mindig kevesebb, mint ha új iskolát állítanának fel és még azt is fenntartanák. A határozatot tegnap Bittel Károly iskolaszéki gondnok megtelebezte és kéri a megye törvényhatóságát, hogy kötelezze a községet az elemi iskola felállítására.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

D. Gy. Boronjenő. Köszönjük a szép cikkeket. Vasárnap kezdődik a katolikus nagygyűlés, akkor az foglalja le lapunkat. A fővárosi lapok a vidékektől csak riportszerű dolgokat vesznek át. Mások is készséggel adunk helyet a cikkeknek. Üdvözl!

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Balkáni hercegnő.

Csütörtök: Böregér.

Péntek: Beulemans kisasszony házassága. (Bemutató.)

Szombat: Beulemans kisasszony házassága. Vasárnap d. u. Párisi élet. Este: Mikádó

A balkáni hercegnő — negyedszer.

A színház nagyszerű új operettjének ma van az utolsó bemutató estéje. Mind a három előadást nagy közönség nézte végig, ma még a »C«-bőrök kapják és ezután az előkészületben levő többi újodások leszoritják a »Balkáni hercegnő«-t a műsorról.

Böregér új szereplővel. Csütörtökön

élvezetes repriz lesz a színházban. Strausz örökbecsű operettjét, a »Böregér«-t elevenítik fel. Érdekessége lesz az előadásnak az újonnan szerződött szubrett: Pethő Stéfi debütje, aki Orlovsky herceg szerepét játssza. Az orchesterben a háziéred teljes vonós zenekara működik közre.

Beulemans kisasszony házassága.

Pénteken este a vigjátéki személyzet rendezésének ígéreként a »Beulemans kisasszony házassága« című angol újodás bemutatásával. Tipikus alakok, kedves jelenetek és bájos fordulatok megkapó közvetlenséggel vonulnak föl előttünk a darabban, amely budapesti bemutatóján őszinte sikert aratott. Ilyen kilátásokkal biztat a nagyváradi premiert is.

IRODALOM.

A differenciál és integrál számítás.

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium megbízásából írta dr. Beke Manó budapesti tudományegyetemi tanár. Kiadja a Franklin Társulat. Budapest 1910. Ára 20 korona I—II. kötet.

Szegényes matematikai irodalmunkban valóágos szerencsének és áldásnak kell tartanunk e munka megjelenését. Hiszen a kis újjunkon meglehet számolni az eddigi felsőbb mennyiségtani munkákat. Peteval—Vészi—Suták s ezzel készen vagyunk. Beke e nagy műve pótolja a híres Serret-féle francia felsőbb mennyiségtan ezen két részét a tanárjelölteknek, akiknek jó részét nyelvi nehézség akadályozott eddig idegen nyelvű szakmunkák megértésében. A munka nagy terjedelmű s kellő részletességgel, alapos tudással s világos, érthető stílussal tárja elj a az infinitesimális számítás legnehezebb problémáit. Ajánljuk a szakemberek figyelmébe.

TÁVIRATOK.

Rémes kolera-statisztika.

Pétevár, okt. 8.

Hivatalos kimutatás szerint szeptembertől októbert végéig 218,680 ember betegedett meg és 99,600 halt meg kolerában. Hogy a járvány mennyi áldozatot szedett a kirgizok és tatárok között, azt nem lehet tudni.

A török kölcsön.

Konstantinápoly, nov. 8.

A »Tanin«-cikket közöl a kölcsön-szerződés megkötése alkalmából, amelyben azt mondja, hogy Németország semmiféle politikai feltételeket sem fűzött a kölcsönökre. Nem spekulált Törökország rovására, mert még gazdasági előnyöket sem biztosított itt.

Konstantinápoly, nov. 8.

Az új kölcsön-szerződést ma délelőtt írják alá a nagyvezirek lakásán. Egyelőre 7 millió török fontot kap hat hónapos részletekben. Alpári hatodfél százalék mellett, a jövő évi márciusban 4 millió fontot 4 százalékra. A török kormány garancia képen felajánlotta az anatóliai vasutak föltségeit és az itteni vámbevételeket. A pénzügyminiszter meglepődését fejezte ki, hogy az Osztrák Magyar Bank olyan nagy összeggel vesz részt. Allitól az átvét összeg 25 százalékát teszi ki.

Igazságszolgáltatás.

§ Megvádolt jegyző. A biharmegyei Érolasi község jegyzőjét, Kádár Gyulát súlyos vádak alól rehabilitálta tegnap a nagyváradi törvényszék. Azzal volt először vádolva a jegyző, hogy néhai Schmidt Antal kiskorú gyermekének az örökrészét, melyet be kellett volna fizetnie az árvaszékhez, elsikkasztotta. Másodszor, hogy a katonaszállásdíj-díjakról kiállított nyugtákat az illető gazdák helyett maga írta alá s ezáltal közokirathamisítást követett el. — A bíróság mindkét vád alól felmentette s ezáltal teljesen rehabilitálta a jegyzőt. Elnök dr. Csulyok Béla, ügyész László Márton, védő dr. Fényes Ödön volt.

§ Lökötő a bíróság előtt. Egy vén, megrogzott lökötő tolvaj ügyét tárgyalta tegnap a nagyváradi törvényszék. Nagy Sándornak hívják a notórius alakot, aki már 81 éves, de ebből saját bevallása szerint is 30 esztendő telt el feyházában. Legutolsó manipulációját f. év szeptember hó 18-án követte el, amikor is társával, Melik Mihályval együtt két szép lovat kötött el magának. A dolog úgy történt, hogy a fenti napon Berettyóújfaluban volt az öreg vásáron, minthogy zöldség elárúzással foglalkozik és vásárról-vásárra jár. Este elindult Újfaluból, hogy majd hazafelé, Tokajba tartson, mikor a határban meglátott két lovat szabadon legelni. A vén lökötőnek rögtön megtetszett a két csinos jószág és szótört társának, Melik Mihálynak, hogy fogja el őket. A két lovat rögtön szekérbe is fogták és azok, mint a fergeg vitték őket. Reggelre már Hajdu-Hadházán voltak. Itt az öreg mindjárt árusítani kezdte a két lovat, ami azonban a csendőrségnek gyanúsnak tűnt fel, mert már jelentették Újfaluból, hogy Papp Mihály gazdának két lovat elkötötték. Így került hurokra a két tolvaj. A bűnyet tegnap tárgyalta a bíróság dr. Csulyok Béla elnökelete alatt. A törvényszék Melik Mihályt 4 hónapi fegháza ítélté, míg Nagy Sándor felett csak akkor fog ítéletet hozni, ha a feyházakból, ahol mint vádlott ült, a törzskönyvi kivonatok beérkeznek.

KÖZGAZDASÁG.

A kamara értesítése. A kereskedelmiügyi m. kir. miniszter urnak 71.367 I. C. 1910. sz. leirata folytán van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a nevezett miniszter ur, a magyarországi kir. államépítészeti hivatalok területén levő állami közutakon, az 1911-től az 1916 ig szükséges kavics és kövüti fedőanyag kiállításának biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő: 1910. november hó 21. A pályázatra vonatkozó részletes feltételek, az illetékes kir. államépítészeti hivataloknál megtudhatók. Nagyváradi, 1910. november 5. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: Huszella Gyula, kir. keresk. tan. elnök. Dr. Sarkadi Lajos titkár.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

136

De a golyó mégis embert ért. Az első sansculotte koponyáját repeszté az át, ki egy sikoltással fölugrott és fejfel esett arcára épen Legros Péter lábánál.

— Gyilkos! kiáltá hátulról Santerre, a ki Montarbas iránti féltékenységből elhitette magával, hogy ez a forradalom és a nemzet szabadsága ellen intézett messze ágazó összeesküvésből történt.

— Most már nemcsak az előrsök ügye ez, — jegyzé meg Vaucourt hidegen. On is én is benne leszünk mindjárt, Péter. Ez azt jelenti, hogy az egész harc vonalon eng gírozva leszünk.

És csakugyan e hibás lövés volt az a szikra, mely a conflagratiót előidézte. Azok, a kik elől voltak, s tudták azt, hogy a lövés hátulról jött, felizgatva, meglepetve s árulást sejtve, a kétségbeesés bátorságával rohantak előre.

A csöcselék nagyobb része dühös lett, mint rendesen a vér látára, úgy hogy részben félelemből, részben vadsgárból, részben a mögötük állók nyomásának engedve, csakhamar kétségbe esett küzdelembe keverve találta magát a két testőr.

Egy természetes mézáros rohant előre, taglóját De Vaucourt feje körül forgatva; a marquis gyakorlott kécsukléja alig látszott egyet mozdulni s a mézáros elesett, mint egy barom a vágóhídon, mialatt a sima fényes rapier csaknem oly hirtelen kijött melléből, mint oda befutott.

Az utcai csatornák egyik suhanca felcsúszott a telemelt fegyverek alatt, hogy Péter lábába kapaszkodjék s a szájában tartott kést a testőr altestébe mártsa; de egy nehez csizmalökése visszaröpíté őt hátra társai közé, összetört késsel s bezúzott koponyával; míg a marquis villámsebes szurása egy más ellenséget végzett ki, és jobbra és balra két más lázadó költözött el társának lándzsájától, melyet az ellenállhatlan kar forgatott.

— Egy szobalánynak el kellene seperni egy seprővel mind ezt a szemetet, amit mi itt csinálunk, — mondá a gróf.

De Péter Rózsikára gondolt csak azzal felelt, hogy fogait összeszorítva, egész erejével ismét átdöfött egy sansculotteot.

A lépcsőket már holttemek boríták s a vértől sikamlós lett a garádics; de a küzdelem annyiban hasonlít a lakomához, hogy az étvágy evés közben jön meg; és az ily rémes orgiák hevesebbek és dühösebbek lesznek, mikor a piros nedv folyik.

A sansculotteok oly dühödtlen jöttek, mint a farkasok, s mint a farkasok a tömeg zürzavarában, csak önbizalmat látszottak nyerni támadásuk iránt.

De Vaucourt villámló acéja a lándzsák, csákányok s puskátusák közt nemesen megtellett a karnak, mely az erővel és ügyességgel vezette.

De lába össze volt zúzva lábfeje fölött egy nagy csapástól s midőn lehajolt, azonnal egy féltucat szurás érte tetetlen testét.

— Csináljon torlaszt belőlem, Péter, liheg a marquis, mialatt lehanyatlott, de fordítsa arcomat a csöcselék felé, mert én tudja, hogy én Franciaország pairje vagyok!

Végkép halva volt, mialatt társa, kolossus gyanánt védte őt, vagy tíz csapást mért az ellenségre, hogy azt magától távol tartsa.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Őszi és téli új divatkelmék

nagy választékban

már megérkeztek

az eddigi kelméktől teljesen eltérő szövésű és színű finom costüm kelmék páratlan nagy választékban.

Szövetraktáram

egyik különleges osztályát képezi hatalmas választékban speciális

fekete és tegethof costüm kelmék,

melyek külön kikészítésünk által teljesen cseppmentesek és nem fényesednek ki

Állandó nagyraktár selyem és diszdolgokban.

Menyasszonyi kelengyék

női és férfi fehéreneműek, váson és asztalneműek, szőnyeg és függöny óriási választékban.

Olcsó szigorú szabott árak.

Leitner Márton

országoshirű divatháza

Zöldfa-u. 5. ■ Saját ház.

Telefon: 413. szám.

Minták vidékre bérmentve küldetnek.

„VITOL“

Kiváló szer köszvény, csusz, hasogatás, rheuma-szaggatás ellen.

Este a fájdalmas testrészt be-
dörzsölgendő.

Kapható:

az „Arany Kereszt“
gyógyszertárban

Nagyvárad, Szt. László-tér (Városháza mellett.)

216

Eladó föld.

Nagyváradtól 15 percrenyire fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a Nagyváradon székelő **Központi Takarékpénztárnál.**

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Eladó.

Szőlő és házhelyek közel a Petőfi-utca végén, négyzet méterenként egy koronájával, értekezni lehet özvegy Tar Istvánné-nál Sal Ferenc-utca 8. sz. alatt.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki. — Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —
A vidékiek találkozóhelye. Szallodámban szobák 1 korona — 60 fillértől kaphatók. — Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szalloda, vendéglő és kávéház bérloje.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa árára 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyancsak állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. térdtől 12 térdig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, hővitelét, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

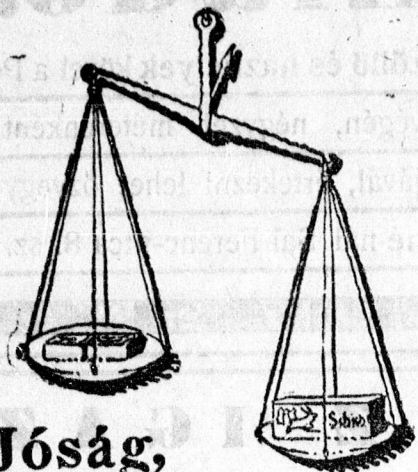
Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

**Jóság,
ár és
súlyra**

kell a szappan összehasonlításánál és
bevásárlásánál ügyelni. A világ egy
szappana sem éri el a

**Schicht
szarvas
szappanát**

minden jó tulajdonságában, tiszta-
ságában, mosóképességében, lágyágá-
ban és olcsóságában.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizetheti
mindennap.

Ő csász. és Apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán.

A polgári jótékony célokra szánt

XL-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ez az Osztrák birodalomban egyedüli törvényesen engedélyezett 20.738
készpénz nyereséget tartalmaz, 620.000 korona összértékben.

A főnyeremény **200.000** korona.

A nyeremények kifizetéseért a csász. és kir. lottójövedék kezekedik.
A huzás visszavonhatatlanul 1910. december 15-én fog megtartatni.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

Sorsjegyek Wienben a csász. kir. államsorsjáték osztályánál, III ker., Vor-
dere Zollamtsstrasse 7. sz. a., továbbá a lottógyűjtődékekben, dohánytözs-
dékekben, adó-, pósta-, távirada- és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb.
kaphatók. Játéktervek sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki. A sorsje-
gyek portómentesen küldetnek szét.

A csász. kir. lottójövedéki igazgatóság (államsorsjátéki osztálya.)

Petrozsényi, salgótar-
jáni, karwini és porosz-
szén, kovácsszén, gáz-
gyári-lupényi és kar-
wini bányacox. ipari-
és háztartási célokra

Salamon Jakab és Ta. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73-96, 73-97, 73. 98. ::

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t.
vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak
eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa
cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

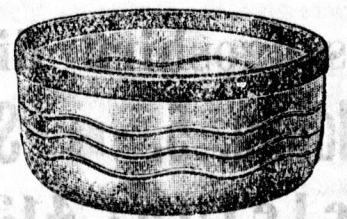
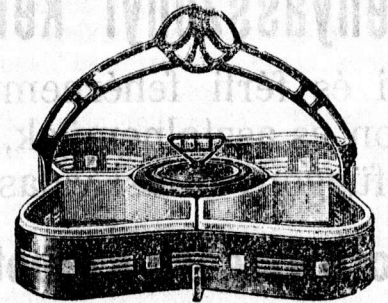
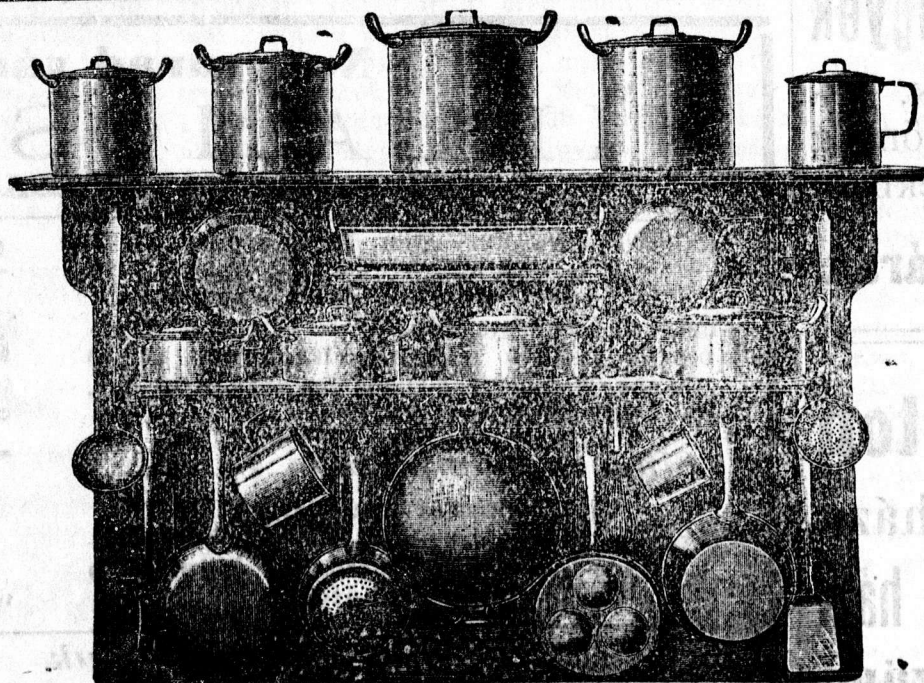
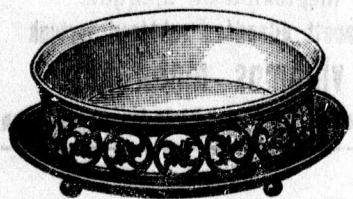
Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

Rákóczi-ut Bazar épület.

Vidéki megrendelések pontos
és gyors elintézését nyernek.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon helyben és vidéken 390.